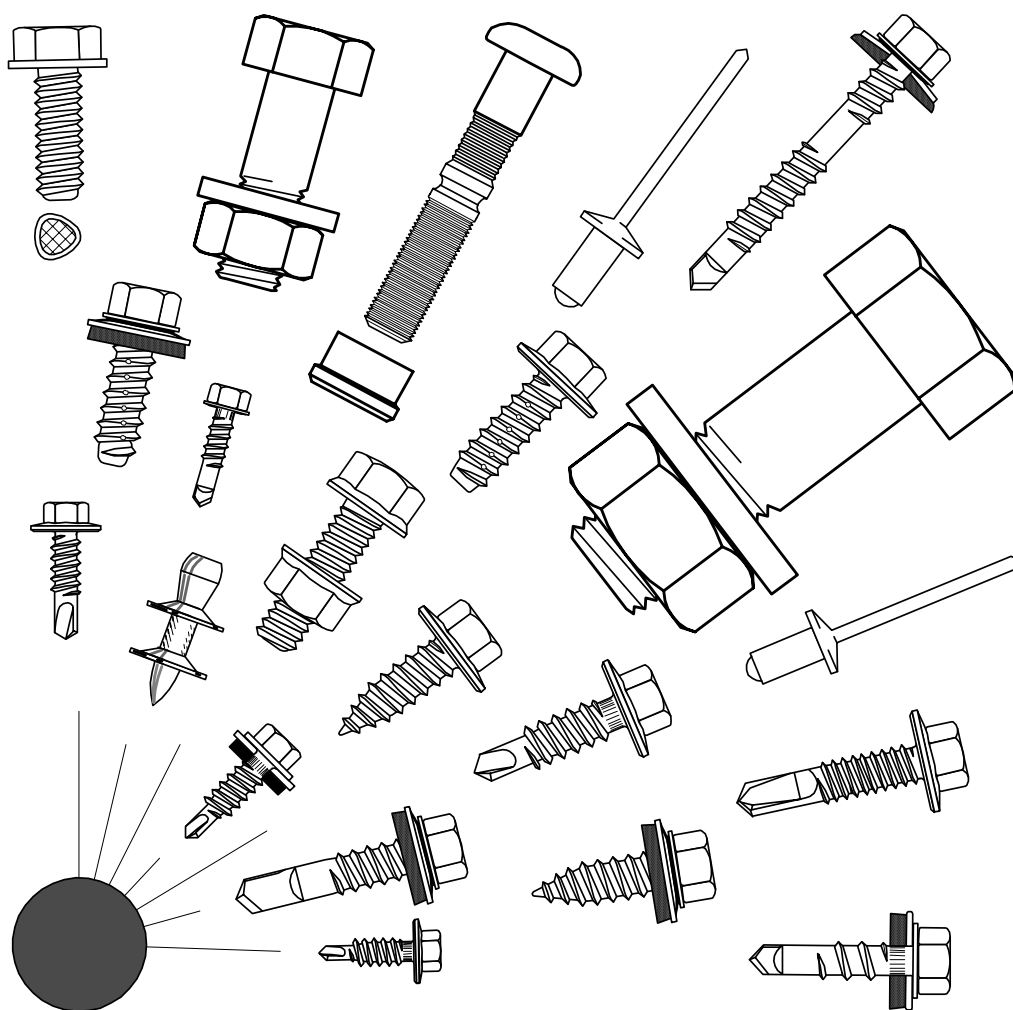

Fästdon och förband

i stålkonstruktioner. Handbok och kvalitetsrekommendationer

Torsten Höglund och Bernt Johansson

SBI

STÅLBYGGNADSINSTITUTET
The Swedish Institute of Steel Construction
Publikation 172

KUNGL
TEKNISKA
HÖGSKOLAN

LULEÅ
TEKNISKA
UNIVERSITET

Fästdon och förband i stålkonstruktioner

Handbok och kvalitetsrekommendationer

Torsten Höglund och Bernt Johansson

STÅLBYGGNADSINSTITUTET
The Swedish Institute of Steel Construction
Publikation 172

**KUNGL
TEKNISKA
HÖGSKOLAN**

L
LULEÅ
TEKNISKA
UNIVERSITET

II

Stålbyggnadsinstitutet är ett fristående industriforskningsinstitut som finansieras av dess ca 75 medlemsföretag, och genom projektbidrag från svenska, europeiska och internationella forskningsmedel.

Stålbyggnadsinstitutet bedriver forskning och utveckling samt informerar och vidareutbildar kring användandet av stål i byggnadskonstruktioner.

The Swedish Institute of Steel Construction is an independent body, mainly financed by industrial contribution from about 75 member companies and governmental research funds.

The Swedish Institute of Steel Construction (SBI) is an information, research and development organisation for the use of constructional steel.

Denna publikation är framtagen utifrån allmänna förutsättningar och utan hänsyn till de särskilda förhållanden, som kan föreligga i ett enskilt fall. Användaren måste göra en egen bedömning inför varje enskilt fall.

Utgivare och författare påtar sig således inte något ansvar för eventuella skador som, direkt eller indirekt, kan uppstå till följd av tillämpning av publikationen.

This publication is produced from general conditions without any concern to the actual conditions in a single case. The reader must do a judgement of his own for each single case.

The publisher and authors do not accept responsibility for errors or for information which is found to be misleading and the Swedish Institute of Steel Construction accept no liability in respect there of.

ISBN 91 7127 031 0

© Copyright Stålbyggnadsinstitutet, Stockholm

Stålbyggnadsinstitutet

The Swedish Institute of Steel Construction

Box 27751

115 92 STOCKHOLM

Tryck:

Innehållsförteckning

Förord	V	2.52 Åtdragning	12
Summary	VI	2.53 Förspänning	12
		2.54 Låsning	13
1 Inledning	1	2.6 Provningsmetoder för skruvförband	13
1.1 Allmänt	1	2.61 Metod för bestämning av friktionskoefficient	13
1.2 Syfte	1	2.62 Metod för provning av förspänning	14
1.3 Miljöpåverkan	1	2.7 Kontroll av skruvförband	14
1.3 Definitioner	1		
2 Skruvförband	3	3 Tunnbränsförband	15
2.1 Allmänt	3	3.1 Allmänt	15
2.11 Skruvförbandsklasser	3	3.11 Krav på förband	15
2.12 Val av skruvförbandsklass	4	3.12 Primära och sekundära förband	15
Funktionskrav	4	3.2 Fästelement och beteckningssystem	15
Skjuvkraft	4	3.21 Förbandstyper i tunnbräns	15
Pulserande last	4	3.22 Betäckningssystem för skruvar	17
Växlande last	4	3.23 Skruv i tunnbränsförband	19
S1fin	5	Penetrerande skruv	19
Passförband	5	Borrande skruv	19
Friktionsförband	5	Gångpressande skruv	19
Injektionsförband	5	Borrkapacitet	20
Dragkraft	5	Frisläpp	20
2.2 Fästelement för skruvförband	5	Klämlängd	20
2.21 Allmänt	5	3.24 Nitförband	21
2.22 Produkter och dimensioner	5	3.2 Kvalitetssäkring av tunnbränsförband	22
2.23 Betäckningar	7		
2.24 Kvalitetssäkring av fästelement	7	3.4 Provningsmetoder för tunnbränsförband	22
2.25 Märkning	7		
2.3 Utformning och dimensionering	8	3.5 Styrka och styvhet	23
2.31 Allmänt	8	3.51 Allmänt	23
2.32 Utformning av förband	8	3.52 Verkningsätt	24
2.33 Dragkraft	9	Skruvförband	24
2.34 Tvärkraft	9	Kraft i plåtens plan	24
2.35 Kombinerad last	10	Kraft vinkelrätt plåtens plan	25
2.36 Glidning	10	Skjutspik	25
2.4 Tillverkning	11	Nitförband	25
2.41 Håltagning	11	Säkerhet vid förband	25
2.42 Planhet, passning	11		
2.5 Monteringsanvisningar	12	3.53 Dimensionering	25
2.51 Samling	12	Brott i förband	25

IV			
	Brott i plåt	26	
	Kant- och centrumavstånd	26	
3.6	Beständighet	27	
3.61	Korrosion av skruvar	27	
	Korrosion på huvud och brickor	27	
	Korrosion på skruvstammen	27	
	Dold korrosion	27	
3.62	Korrosionstyper	27	
	Allmän korrosion	27	
	Galvanisk korrosion	27	
	Atmosfärisk korrosion	28	
	Korrosion pga luftningsceller	28	
3.63	Material i skruvar	28	
	Kolstål	28	
	Rostfritt stål	28	
	Ferritiskt rostfritt stål	29	
	Martensitiskt rostfritt stål	28	
	Modifierat martensitiskt rostfritt stål	29	
	Austenitiskt rostfritt stål	29	
	Aluminium	29	
3.64	Val mellan kolstål och rostfritt stål	29	
	Material i skivor och underlag	30	
	Erforderlig livslängd	30	
	Yttre miljö	30	
	Inre miljö	30	
3.65	Rekommendationer vid olika korrosivitetsskisser	30	
3.7	Montering	33	
3.71	Allmänt	33	
3.72	Identifiering av fästdon	33	
3.73	Täthet	33	
3.74	Ergonomi	34	
3.75	Utseende	34	
3.76	Montering av förband med penetrerande, borrarande eller gängande skruv	35	
	Skruvdragare	35	
	Åtdragning av skruv med tätande brickor	35	
	Håldiameter vid förband med gängpressande skruv	35	
3.77	Montering av nit med splint	36	
3.78	Applicering av skjutspik	36	
3.8	Kontroll av tunnplåtsförband	36	
	Referenser	37	
	Bilaga 1 Intern standard för Stålbyggnadsskruv SB 8.8		38
	Bilaga 2 Fästdonsspecifikation för tunnplåtsförband		40
	Bilaga 3 Tabeller för tunnplåtsförband		41
	B3.1 Gängande och borrarande skruv	41	
	B3.2 Nit med splint (blindnit)	41	
	B3.3 Skruv för infästning i trä	42	
	B3.4 Spik för infästning i trä	43	
	B3.5 Skjutspik	43	

Förord

Handboken ”Fästdon och förband i stålkonstruktioner” har utarbetats av professorerna Torsten Höglund KTH och Bernt Johansson LTU i samarbete med Stålbyggnadsinstitutet. Syftet har varit att ta fram en branchstandard för fästdon och mekaniska förband i stålkonstruktioner och ge rekommendationer för kvalitetssäkring av fästelement. Dessutom ges rekommendationer för utformning och montering av förband och för kontroll. Såväl skruvförband i stålkonstruktioner av varmvalsade eller svetsade profiler som olika fästelement för sammanfogning av tunnplåtskonstruktioner behandlas.

En referensgrupp har varit knuten till projektet för synpunkter och granskning. Referensgruppen har bestått av

Jan-Inge Bengtsson	SFS Stadler AB
Anders Boström	Ejot & Avdel System AB
Björn Gullbrandsson	Gasell Profil AB
Hans Larsson	Lindab Profil AB
Jan Strömberg	Plannja AB
Magnus Skogsberg	AB Jacobson & Widmark
Göran Jern	PPTH-Norden Oy
Frank Nilsson	Emhart teknik AB
Rune Albertsson	U-nite Fasteners Technology AB
Ruben Aronsson	Scandiaconsult AB

Arbetet med handboken har finansierats genom bidrag från

Ejot Avdel System AB	Plannja AB
Emhart Teknik AB	Plåtslageriernas Riksförbund PLR
Gasell Profil AB	Scandiaconsult AB
AB Jacobson & Widmark,	SFS Stadler AB
K-plast AB	Tyréns Byggkonsult AB
Lindab Profil AB	U-nite Fasteners Technology AB

Stockholm april 2001

STÅLBYGGNADSINSTITUTET

Summary

The purpose of this design guide is to give advice on the choice of fasteners for steel structures and the design of mechanical connections. It is also intended to be an industry standard with the purpose of limiting the number of products used for structural bolting and thereby reducing the costs for keeping stock. Further, it gives recommendations on quality assurance of fasteners and connections.

Chapter 2 deals with structural bolting and it is based on the Swedish design rules in BSK [1]. Two types of bolts are recommended, one of grade 8.8 for normal bolted connections and one of grade 10.9 for preloaded bolted connections. Both are hot-dip galvanised. Recommendations are given for the choice of bolted connections for different applications. Design resistance of bolted connections is given in tables and with formulae.

Recommendations for installation of bolts are given. For preloaded bolts a combined method is recommended. A test method for suitability for preloading is described. This method provides the torque for initial tightening.

In Chapter 3 different fasteners and joints for cold-formed thin gauge members and sheeting are dealt with. In 3.2 a new designation system, independent of fastener supplier, is proposed. The system is based on the application e. g. type of screw; classification of environment; diameter; weather tightening washer; thickness of sheet to be fastened; thickness of underlying material. Different types of fasteners (self-tapping and self-drilling screws, blind rivets and fired pins) are also described plus how the sheeting is assembled.

In 3.3 the quality assurance of joint is discussed and in 3.4 a list of test methods is given. 3.5 deals with strength and stiffness. Formulas are given and tables of resistances of self-tapping and self-drilling screws, blind rivets, nails and fired pins.

Corrosion resistance is an important requirement for fasteners in thin gauge structures. In 3.6 types

of corrosion relevant to carbon steel fasteners are summarised. The corrosion resistance of different types of stainless steels is discussed and recommendations of material in fasteners for different sheeting material are given depending on the classification of the environment.

In 3.7 the installation of fasteners is discussed including identification of the fastener; methods for weather-tightening; ergonomic and aesthetic aspects and tooling systems for drilling and screwing.

Finally, in 3.8, quality control and quality assurance is discussed.